

TERMINÀLIA parla amb...

Josep Riera Font, director d'El 9 Esportiu de Catalunya

Josep Riera Font
(Osor, Selva, 1963)

Periodista i filòleg, dirigeix *El 9 Esportiu de Catalunya*. De l'època universitària, manté el record del mestratge de Modest Prats, filòleg i historiador de la llengua, i també de les converses de futbol que ell i altres companys de classe mantenen amb el mestre. Amb el pas dels anys, també s'han continuat relacionant a través de les contracròniques sobre el Barça i altres històries esportives que l'alumne escriu a la contraportada d'*El 9*. Riera va començar com a corrector de català en el diari *El Punt*, però al cap de poc temps va començar a fer de periodista i ha exercit diverses feines

sempre dins del grup El Punt. Partidari de la formació multidisciplinària, està convençut que tota mena de coneixements i experiències són útils a l'hora d'escriure. És igual que sigui d'esports en el diari o en els dos llibres de temàtica esportiva que ha escrit: *Van Barça. El FC Barcelona i Holanda, més que una relació*, en col·laboració amb Miquel Roca i Cols, i *Escoltant Guardiola*, sobre el pensament futbolístic i vital de l'entrenador del Barça. El preocupa l'empobriment del català i el seu ús social cada vegada més limitat. Josep Riera també és columnista del diari *El Punt*.

La publicació d'un diari esportiu és una fita important cap a la normalització lingüística. D'on va sortir la iniciativa?

Va sortir de manera natural de la premsa en català. Després de la dictadura de Franco, van aparèixer l'*Avui*, *El Punt*... I amb més de vint anys de trajectòria *El Punt* es va plantejar diversos reptes: un va ser sortir de Girona; fer una expansió cap a fora i, paral·lelament a aquesta expansió, obrir-nos a altres camps de la informació. Un d'aquests camps va ser el de la informació esportiva en català, un àmbit del qual no hi havia res. Teníem les seccions d'esports dels diaris comarcals com ara *El Punt*, *El 9 Nou*, el *Regió 7* i també l'*Avui*, però no hi havia gairebé res més de comunicació especialitzada dedicada als esports. En vam parlar durant anys i al final vam veure el moment de donar-li forma i treure'l.

Quina va ser la clau per a assolir l'èxit?

Sabíem que era difícil entrar en el mercat de la premsa esportiva en general, perquè l'*Sport* i el *Mundo Deportivo* eren dos diaris molt consolidats; n'havien desaparegut d'altres anteriorment, perquè l'espai ja estava bastant regulat per ells. Però vam trobar una fórmula, que en aquell moment ens va semblar imaginativa i interessant, que era sortir com a acompanyant d'altres diaris, encartat en totes les capçaleres que es volguessin ajuntar. En un primer moment, el 2002, amb *El Punt* i, després, amb altres capçaleres comarcals, com ara *Regió 7*, *El 9 Nou*, *El 3 de Vuit*, el *Diari d'Andorra*, el *Segre*. Això ja ens va donar una presència important als quioscos, encara que fos encartat a dins de tots aquests diaris: una difusió de més de 30.000 exemplars des del primer dia.

Després, aquest projecte va evolucionar, ens vam quedar exclusivament com a diari esportiu de les diferents edicions d'*El Punt*, presents a tot el territori excepte a Lleida, i ara, amb la compra de l'*Avui* per part del grup *El Punt*, també anem encartats amb l'*Avui* i pràcticament hem doblat la difusió que teníem en aquesta última etapa; hem passat de vint mil exemplars i escaig a gairebé cinquanta mil exemplars. No competim als quioscos amb els altres diaris esportius, però hi som presents. I amb aquests set anys de trajectòria, podem dir que ja ens hem consolidat una mica dins del món de la premsa com a diari esportiu, igual que els altres, encara que la nostra distribució sigui diferent.

Quins han estat els referents a l'hora de fer el diari?

De referents històrics, no en teníem gaires. Hi havia una certa tradi-

ció de premsa esportiva en català, que vam repassar, però quedava molt llunyana. Crec recordar que hi va haver *La Rambla*, als anys trenta, però només va durar un parell d'anys —parlo de memòria. Amb tot, no vam partir de zero, perquè —en un altre nivell i amb altres referents— hi havia uns quants diaris com *El Punt*, *Regió 7*, *El 9 Nou*, que feia molts anys que feien informació esportiva en català. No era premsa especialitzada, ni tenia el volum que pot tenir un diari com *El 9*, però sí que ja s'havia fet molta feina en tot aquest temps; partim, doncs, d'aquesta tradició, de la normalitat d'explicar l'esport en català. Teníem força coneixement de l'esport de base, que es practica i es comenta molt més en català que no pas els esports d'elit; i vam creure que també seríem capaços d'informar sobre el Barça, els campionats del món del que sigui, els mundials de futbol, els jocs olímpics. Si ens n'havíem sortit amb la informació variada dels esports a comarques i ho havíem fet amb naturalitat, no hauríem de tenir gaires dificultats amb els grans esdeveniments esportius. Sí que, evidentment, sempre et vénen clixés i referències del castellà, sobretot de televisió i de ràdio, que queden molt fixats, però la tradició de la qual vam partir era la normalitat, i crec que ens n'hem sortit.

Ens sotmetem, el 99,9 % de les vegades, a allò que ens diuen des del servei lingüístic del diari

Podríem dir que *El 9 Esportiu* parla de més esports que la majoria de diaris esportius en castellà?

Sí. Els models de premsa esportiva dels últims vint o trenta anys han tendit a vendre Barça. I amb això es perd una mica la poliesportivitat i, per tant, una certa riquesa, perquè cada esport té el seu lèxic, les seves expressions.

Partim de la normalitat d'explicar l'esport en català

En això *El 9 Esportiu* s'ha posicionat diferentment en aquest món de la premsa esportiva: la primera distinció, evidentment, és la de la llengua, i la segona cosa és que ens ha agradat dir des del primer dia que fem un diari escrit i pensat en català. «Pensat en català» vol dir que fem referència a la llengua, que fem referència al context, al punt de vista, que mirem el món des d'aquí i que des d'aquí ens obrim cap al món, i no a través d'una llengua interposada o des d'un altre punt de vista més estatal.

La tercera cosa que ens diferencia, a més de la llengua i el punt de vista, és la poliesportivitat, perquè hi creiem, perquè provenim d'aquesta tradició de l'esport real, del dia a dia de tot el territori, i no només del Barça. No dubtem que, ara per ara, és el centre del món (esportiu) i que és important, i nosaltres també hi juguem, ja es veu cada dia; però creiem que la realitat és una altra i és l'única cosa que intentem reflectir.

Com definiríeu el llenguatge de la premsa esportiva?

Conjuntament amb tot el que he dit anteriorment, potser també hi ha

una quarta cosa amb què intentem diferenciar-nos una mica dels altres, és que volem fer bons textos. La premsa esportiva té una certa fama, en general, de simplicitat i visceralitat, que reverteix en poca cura per la llengua. Jo crec que la ràdio ha de ser més passional, perquè és l'instant i és un moment, i és això el que t'ha de transmetre; i la televisió en certa mesura, també. Però la premsa, que surt l'endemà, no pot sortir fent crits i expressions; és una altra cosa.

Creieu que la terminologia esportiva està prou ben fixada?

Déu n'hi do. El TERMCAT ho ha resolt prou bé amb vocabularis específics de la majoria dels esports i sovint fa actualitzacions de terminologia esportiva. Encara que algunes les puguem discutir, com ara el terme *tobogan* per denominar l'especialitat coneguda internacionalment com a *skeleton*, pel que fa a terminologia hi ha prou referències.

En discutiu moltes o se segueixen en general les propostes oficials? Per exemple, accepteu la forma adaptada *corfbol* mentre que la federació no ho ha fet i manté la forma *kor bal*?

Les seguim bastant estrictament. De fet, els periodistes ens sotme-

© Terminàlia

Quan hi ha manlleus molt fixats en l'ús (*hat-trick, pole*) i ens arriben propostes normalitzades, en parlem i sovint combinem les dues formes

tem, el 99,9 % de les vegades, a allò que ens diuen des del servei lingüístic del diari.

Quan no ho feu, per exemple en el cas de *pole*, per al qual el TERMCAT proposa com a solució normalitzada *posició preferent*, teniu un criteri preestablert o es tracta de casos concrets que resolou un per un?

El cas de l'exemple que poseu és molt bo, i n'hi ha d'altres. Generalment, mirem de discutir-ho entre tots. El servei lingüístic ens diu que el TERMCAT ho ha fixat com a *posició preferent*, i discutim si ho acceptem o si trobem posicions intermèdies. Un altre exemple seria el *hat-trick*, per al qual el TERMCAT proposa *trío de gols*. Els correctors ens intenten imposar que surti més *trío de gols* o *posició preferent*, i nosaltres intentem esmunyir-hi, també, els manlleus, si estan molt fixats en l'ús. En aquests casos, pensant en els lectors, per a no despistar-los gaire, solem combinar les dues solucions, però abans ho discutim.

Això passa en tota la premsa esportiva?

Jo diria que cada casa és un món. A més, de premsa esportiva escrita en català penseu que només hi som nosaltres i les seccions d'esports dels diaris comarcals escrits en català. En el cas d'*El Periódico* en català, estem parlant d'una traducció de l'original en castellà. En *El 9*, per la nostra relació empresarial amb *El Punt*, hem avançat en la fixació de criteris conjuntament amb *El Punt*.

Aleshores, els serveis lingüístics són els mateixos per a tot el grup i els criteris estan unificats?

Sí, quan es va fer el llibre d'estil del diari ja hi havia secció d'esports; per tant, ja es van començar a fixar criteris. Per exemple, la denominació dels equips de futbol de primera divisió: quan els traduïm i quan no? Vam establir que només traduiríem al català els noms dels equips que es corresponen amb topònims o gentilicis que ja fossin documentats en català. Per exemple, catalanitzem l'Alabès i el Múrcia. En canvi, escrivim «Real Madrid» o «Real Sociedad», i no «Reial Madrid» o «Reial Societat».

Quins són els principals problemes terminològics amb què us trobeu? La influència d'alguna altra llengua? La manca de tradició i, per tant, de terminologia, en alguns esports, com ara alguns d'hivern o d'altres sense trajectòria en el nostre país?

Ja els heu dit. Fonamentalment, la influència d'una altra llengua, que ja sabem quina és, i també la manca de tradició; però la tradició es fa a còpia de planes i planes cada dia. El TERMCAT, més tard o més d'hora, ja soluciona les qüestions terminològiques.

Com ha evolucionat l'ús de la terminologia esportiva en català en els darrers anys?

Jo puc parlar de la nostra experiència. Crec que hem aconseguit, a còpia d'haver de trobar solucions cada dia, una certa naturalitat expressiva per a parlar d'esports. Sempre he pensat que la terminologia és el menys difícil, perquè ja és establerta d'alguna manera o, si més no, se'n poden establir criteris. Em preocupa més l'expressivitat, no haver de recórrer a copiar formes del castellà, que és el que fan els que tenen pocs recursos en català o una mala formació o poc criteri. Passa molt a la ràdio i a la televisió, que deixen anar castella-

nades o traduccions literals que fan molt mal a les orelles. El problema és que calquen estructures castellanes sense saber-ho. Això em preocupa més que utilitzar un terme en anglès en lloc d'una possible solució en català.

Els problemes de la premsa escrita són els mateixos que els de la premsa audiovisual (ràdio, televisió)?

Sí, em penso que la capacitat lingüística en català és molt precària, en general, en la professió periodística; és una evidència cada dia quan poses la ràdio o la televisió. I no parlo només d'esports. Hi pot haver problemes concrets, però el més greu és el problema de fons, perquè només se n'adonen les persones que tenen una molt bona formació lingüística: la llengua en tots els mitjans està molt contaminada.

Disposeu de prou recursos i canals de consulta per a resoldre els dubtes?

El servei d'assessorament lingüístic del diari resol molts dubtes i qüestions; però el fet de tenir-lo fa que molta gent tiri pel dret sense consultar-lo abans.

Com pot ajudar l'aparició del *Diccionari general de l'esport* del TERMCAT a la tasca dels periodistes esportius?

La capacitat lingüística en català és molt precària, en general, en la professió periodística

Segur que va bé. Però em sembla que ja he deixat clar que hi ha qüestions més de fons que no s'arreglen amb un diccionari

Aleshores, defenseu que hi hauria d'haver una formació lingüística més potent en els plans d'estudis de periodisme i comunicació audiovisual?

Jo, sí. Específicament en esports, es veu la falta d'agilitat a l'hora de trobar solucions i, com que la gent, pel que sigui, a l'hora d'expressar-se en català té més dificultats, recorre al castellà, que el té més a mà. Però això passa en general, no només en la premsa esportiva.

Amb això de les interferències massives del castellà es pot arribar a pensar que la interacció a les redaccions es fa en castellà...

No, en el nostre cas. Per a entrar a treballar en aquesta empresa, tant és si d'informació general o esportiva, hi ha un requisit fonamental que és el coneixement del català. I, a la redacció, la llengua de convivència també és el català. És clar, no hi ha la riquesa i la naturalitat lingüística que voldríem, però déu n'hi do. Fem un diari cada dia i, des del punt de vista lingüístic, hem de trobar solucions ràpidament. Aquest ritme, el portem força incorporat. I hi ha qui té més facilitat i dona menys feina als correctors.

Sense llengua pots tenir una notícia, però si no la saps explicar, no serveix de res

Ara bé, tots ens adonem de la tasca que podrien fer la televisió i la ràdio, perquè són els que tenen més facilitat per a fixar denominacions i expressions; i, en canvi, és d'on ens ve tot més contaminat. No tothom, perquè hi ha gent que parla molt bé, però és evident la seva influència.

Per a un periodista, si hi ha una cosa absolutament imprescindible és la llengua; sense llengua pots tenir una notícia, però si no la saps explicar, no serveix de res. La part terminològica és la més fàcil, però també cal que algú s'hi posi i que estableixi coses, siguin discutibles o no, i que es discuteixin, i que tothom faci les seves opcions. Però, a partir d'això, crec que si no saps explicar una cosa en premsa, en ràdio, en televisió, llavors aquella cosa no té cap valor.

Encara que tot el que he comentat pot semblar molt pessimista, Déu n'hi do com ens en sortim dia a dia. Ja ho diuen els Manel: «De vegades ens en sortim».

CONSELL DE REDACCIÓ